

УДК 657:004(075)

АВТОМАТИЗОВАНИЙ ОБЛІК СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Волинець В.І., к.т.н., доцент,

Мельничук І.В., к.е.н.

Вінницький інститут економіки ТНЕУ

Выполнен анализ типовых операций и бухгалтерских проводок, а также возможностей автоматизированной системы учета «1С: Бухгалтерия» по учету уставного капитала акционерных обществ. Сделаны необходимые изменения на счетах, связанных с учетом уставного капитала, и созданы средства автоматизированного учета уставного капитала, что расширило функциональные возможности системы.

Ключевые слова: автоматизированный учет, уставной капитал, система автоматизированного учета «1С: Бухгалтерия».

Analysis of typical operations and book-keeping postings, and also possibilities of automated accounting system «1С: Book-keeping» on the accounting of statutory capital of joint-stock companies was executed. Necessary changes on accounts, connected with account of statutory capital, were done, and tools of the automated accounting of statutory capital were created, that extended functional possibilities of the system.

Keywords: automated accounting, statutory capital, automated accounting system «1С: Book-keeping».

Постановка проблеми та аналіз досліджень і публікацій. Одним з шляхів вдосконалення обліку господарської діяльності підприємств є використання автоматизованих облікових систем, застосування яких дозволяє підвищити якість, оперативність, точність, об'єктивність вихідної облікової інформації та надати її у зручному для подальшого аналізу й прийняття рішень вигляді.

Проблемам автоматизації обліку присвячено праці відомих вітчизняних вчених, таких як Береза А.М., Гужва В.М., Бутинець Ф.Ф., Писаревська Т.А., Терещенко Л.О., Шквір В.Д та інші, в яких розглядаються теоретичні питання автоматизації та питання практичного застосування інформаційних систем і технологій обліку [1-11].

Сучасні системи автоматизованого обліку містять набір типових рішень, серед яких широке застосування набула система «1С: Бухгалтерія» [3-11]. Однак, деякі ділянки обліку, зокрема ділянка обліку статутного капіталу, в ній не автоматизовано.

Постановка завдання. Метою даної роботи є розширення функціональних можливостей системи автоматизованого обліку «1С: Бухгалтерія» за рахунок автоматизації обліку статутного капіталу акціонерних товариств. Для досягнення поставленої мети необхідно:

1. Провести аналіз типових операцій і бухгалтерських проведенень та можливостей системи «1С: Бухгалтерія» щодо обліку статутного капіталу акціонерних товариств з метою виявлення складу та можливостей наявних засобів системи «1С: Бухгалтерія» з обліку статутного капіталу акціонерних товариств.

2. Внести необхідні зміни до рахунку обліку статутного капіталу та пов'язаних з ним рахунків в системі «1С: Бухгалтерія».

3. Створити засоби автоматизованого обліку статутного капіталу акціонерних товариств в системі «1С: Бухгалтерія».

Виклад основного матеріалу. Типові операції з обліку статутного капіталу акціонерних товариств включають [12]: формування статутного капіталу; збільшення статутного капіталу; зменшення статутного капіталу.

Формування статутного капіталу акціонерних товариств здійснюється шляхом розповсюдження випущених товариством акцій певної номінальної вартості серед акціонерів.

Збільшення або зменшення статутного капіталу акціонерних товариств здійснюється внаслідок: зміни кількості акцій або зміни вартості акцій. При цьому збільшення статутного капіталу акціонерних товариств здійснюється за рахунок внесків акціонерів, дивідендів акціонерів, реінвестування отриманого товариством прибутку та індексації основних засобів, а зменшення статутного капіталу акціонерних товариств здійснюється за рахунок розрахунків з акціонерами при зміні вартості акцій та вилучення акцій у акціонерів при зміні кількості акцій.

При реєстрації типових операцій обліку статутного капіталу акціонерних товариств формуються бухгалтерські проведення [12], склад яких наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Бухгалтерські проведення типових операцій обліку статутного капіталу акціонерних товариств

Типові операції	Бухгалтерські проведення
Формування статутного капіталу за рахунок - внесків акціонерів	Дт 46 – Кт 40
Збільшення статутного капіталу за рахунок - внесків акціонерів	Дт 46 – Кт 40
- дивідендів акціонерів	Дт 671 – Кт 40
- реінвестування прибутку	Дт 443 – Кт 40
- індексації основних засобів	Дт 423 – Кт 40

Продовження табл. 1

Типові операції	Бухгалтерські проведення
Зменшення статутного капіталу за рахунок - розрахунків з акціонерами - вилучення акцій у акціонерів	Дт 40 – Кт 672 Дт 40 – Кт 451

В результаті аналізу типових операцій і бухгалтерських проведеннь щодо обліку статутного капіталу акціонерних товариств для рахунків, пов'язаних з обліком статутного капіталу, повинні бути встановлені ознаки кількісного та аналітичного обліку згідно з табл. 2.

Таблиця 2

Ознаки кількісного та аналітичного обліку для рахунків, пов'язаних з обліком статутного капіталу

Рахунок	Кількісний облік	Види аналітичного обліку	
		1-й вид	2-й вид
40 "Статутний капітал"	+	Акціонери	Акції
423 "Дооцінка активів"		Основні засоби	
443 "Прибуток, використаний у звітному періоді"			
451 "Вилучені акції"	+	Акціонери	Акції
46 "Неоплачений капітал"		Акціонери	
671 "Розрахунки за нарахованими дивідендами"		Акціонери	
672 "Розрахунки за іншими виплатами"		Акціонери	

Аналіз можливостей системи «1С: Бухгалтерія» показав:

1. Ознаки кількісного та аналітичного обліку для рахунків 40 "Статутний капітал", 423 "Дооцінка активів" та 451 "Вилучені акції" не відповідають ознакам, наведеним в табл. 2.

2. Для збереження інформації про об'єкти аналітичного обліку на рахунках, пов'язаних з обліком статутного капіталу, можуть бути використані довідники програми «Контрагенти» (інформація про акціонерів), «Цінні папери» (інформація про акції) та «Необоротні активи» (інформація про основні засоби).

3. Для реєстрації типових операцій з обліку статутного капіталу можуть бути використані лише засоби ручного формування бухгалтерських операцій і проведеннь (ручні операції), оскільки засоби автоматичного формування бухгалтерських операцій і проведеннь (документи) відсутні.

В результаті аналізу типових операцій і бухгалтерських проведення щодо обліку статутного капіталу акціонерних товариств на рахунках системи «1С: Бухгалтерія», пов'язаних з обліком статутного капіталу, було здійснено такі зміни:

– на рахунках 40 "Статутний капітал" та 451 "Вилучені акції" встановлено ознаки кількісного обліку та додано другі ознаки аналітичного обліку в розрізі цінних паперів;

– на рахунку 423 "Дооцінка активів" встановлено ознаку аналітичного обліку в розрізі необоротних активів.

Для відображення операцій з обліку статутного капіталу створено спеціалізований документ «Облік статутного капіталу», який включає заголовну та табличну частини.

Заголовна частина документа містить такі реквізити:

1. «Вид операції» – визначає вид типової операції з обліку статутного капіталу і може приймати такі значення, які зберігаються в переліченні «Види операцій»:

- «Формування статутного капіталу»;
- «Збільшення статутного капіталу»;
- «Зменшення статутного капіталу».

2. «Причина зміни» – визначає причину зміни статутного капіталу у випадку його збільшення або зменшення і може приймати такі значення, які зберігаються у створеному переліченні «Причини зміни»:

- «Зміна кількості акцій»;
- «Зміна вартості акцій».

3. «Спосіб зміни» – визначає спосіб зміни статутного капіталу у випадку його збільшення і може приймати такі значення, які зберігаються у створеному переліченні «Способи зміни»:

- «За рахунок внесків акціонерів»;
- «За рахунок дивідендів акціонерів»;
- «За рахунок прибутку»;
- «За рахунок індексації основних засобів».

4. «Основний засіб» – визначає найменування основного засобу, за рахунок індексації якого змінюється сума статутного капіталу, і вибирається з довідника «Необоротні активи».

5. Група реквізитів «Акції» включає такі реквізити:

5.1. «Найменування» – визначає найменування акцій і вибирається з довідника «Цінні папери».

5.2. «Ціна» – визначає ціну однієї акції.

5.3. «Нова ціна» – визначає нову ціну однієї акції.

6. «Примітка» – довільний коментар документа.

Таблична частина документа містить такі реквізити:

1. «Акціонер» – визначає найменування акціонера і вибирається з довідника «Контрагенти».

2. «Кількість акцій» – визначає кількість акцій акціонера.

3. «Вартість акцій / зміна вартості акцій» – визначає загальну вартість або зміну вартості акцій акціонера.

Приклад екранної форми документа «Облік статутного капіталу» для виду операції «Збільшення статутного капіталу» внаслідок зміни вартості акцій за рахунок індексації основних засобів та бухгалтерських проведення, сформованих ним, наведено на рис. 1 та рис. 2.

Рис. 1. Екранна форма документа «Облік статутного капіталу»

№	Дт	Субконто Дт	Кт	Субконто Кт	Валюта	Кол-во	Вал. сумма	Сумма	№ Ж
					Курс	Комментарий	Фирма		
1	423	1/17/5 Здание цеха	40	00027 Забельский А.П. 3 Акция ЗАТ ПЦ				2500.00	СК
						Увеличение статутного капіталу ЗАТ "Подільський цукор"			
2	423	1/17/5 Здание цеха	40	00028 Кондратюк В.М. 3 Акция ЗАТ ПЦ				5000.00	СК
						Увеличение статутного капіталу ЗАТ "Подільський цукор"			
3	423	1/17/5 Здание цеха	40	00026 Кондратьева В.А. 3 Акция ЗАТ ПЦ				7500.00	СК
						Увеличение статутного капіталу ЗАТ "Подільський цукор"			
4	423	1/17/5 Здание цеха	40	00025 Сиренко В.Н. 3 Акция ЗАТ ПЦ				10000.00	СК
						Увеличение статутного капіталу ЗАТ "Подільський цукор"			

Рис. 2. Бухгалтерські проведення документа «Облік статутного капіталу»

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, на підставі аналізу типових операцій і бухгалтерських проведення та можливостей автоматизованої системи обліку «1С: Бухгалтерія» щодо обліку статутного капіталу акціонерних товариств було внесено необхідні зміни до рахунків, пов'язаних з обліком статутного капіталу, та створено засоби автоматизованого обліку статутного капіталу, що розширило функціональні можливості системи. Метою подальших досліджень у цьому напрямку є автоматизація інших неавтоматизованих ділянок обліку в системі «1С: Бухгалтерія».

ЛІТЕРАТУРА

1. Береза А.М. Основи створення інформаційних систем: Навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 214 с.
2. Гужва В.М. Інформаційні системи і технології на підприємствах: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 400 с.
3. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в обліку: Навчальний посібник. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 362 с.
4. Волинець В.І., Погріщук Б.В., Гордополова Н.В. Інформаційні технології бухгалтерського обліку. Лабораторний практикум: Навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Крок, 2012. – 240 с.
5. Інформаційні системи і технології в обліку: Підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності / Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, В.В. Євдокимов, Легенчук С.Ф. – За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – 3-є вид., перероб. і доп. – Житомир: ПП „Рута”, 2007. – 468 с.
6. Інформаційні системи та технології в обліку: Навчальний посібник / В.С. Пономаренко, І.В. Журавльова, Н.С. Пасенко, Ю.Д. Малярєвський. – Харків: ХНЕУ, 2005. – 296 с.
7. Клименко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 320 с.
8. Писарєвська Т.А. Інформаційні системи обліку та аудиту: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 369 с.
9. Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І.І. Інформаційні системи і технології в обліку: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 187 с.
10. Шквір В.Д., Загородній А.Г., Височан О.С. Інформаційні системи і технології в обліку: Практикум. – К: Знання, 2006. – 429 с.
11. Шквір В.Д., Загородній А.Г., Височан О.С. Інформаційні системи і технології в обліку: Навчальний посібник. – 3-є вид., перероб. і доп. – К: Знання, 2007. – 439 с.
12. Бухгалтерський облік в Україні: Навчальний посібник / За ред. Р.Л. Хом'яка. – 3-є вид., доп. і перероб. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід», 2007. – 1200 с.